

Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe z historii i społeczeństwa

Klasa 4

r. sz. 2014 / 2015

Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
..... określa, na czym polega wyjątkowość każdego człowieka, wymienia potrzeby człowieka, charakteryzuje rolę rodziny w życiu człowieka, wyjaśnia termin : społeczność, tłumaczy prawa i obowiązki dziecka w rodzinie omawia sposoby zaspokajania ludzkich potrzeb, wymienia prawa i obowiązki rodziców, określa, czym różni się dawna rodzina od rodziny współczesnej
..... opisuje szkolną społeczność, podaje prawa i obowiązki ucznia, określa, kto tworzy społeczność szkolną, omawia kompetencje dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, rady rodziców, tłumaczy, czym jest statut szkoły, określa, czym jest rada samorządu uczniowskiego, wskazuje przykłady działania rady samorządu uczniowskiego, podaje przykład postępowania zgodnego z zasadami tolerancji, wymienia przykłady konfliktów i sposoby ich rozwiązywania wskazuje podobieństwa i różnice w funkcjonowaniu człowieka w społeczności szkolnej i rodzinnej, wyjaśnia termin: tolerancja, wyjaśnia różnice między szkołą dawną a współczesną.
..... wyjaśnia terminy: ojczyzna, mała ojczyzna, patriotyzm, patriotyzm lokalny, tłumaczy kim jest patriota, podaje nazwy miejsc związanych z historią małej ojczyzny, wymienia postacie związane z historią swojej miejscowości, opisuje problemy społeczno – gospodarcze swojej małej ojczyzny, wskazuje na mapie swoją miejscowość, odnajduje na planie siedzibę władz lokalnych, wyjaśnia pochodzenie polskich symboli narodowych, omawia znaczenie i genezę polskich świąt narodowych, tłumaczy, czym są miejsca pamięci narodowych, określa różnice pomiędzy poszczególnymi regionami Polski, wskazuje na mapie regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe, pokazuje na mapie większe skupiska Polonii, wymienia mniejszości narodowe w przedwojennej Polsce
..... wyjaśnia czym są historia i przeszłość, tłumaczy kim jest historyk, określa różnice między legendą i baśnią, odróżnia postacie historyczne od legendarnych, wskazuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń, podaje przykład efektów prac historyków, wyjaśnia pochodzenie terminu: historia, tłumaczy dlaczego uczymy się historii, objaśnia znaczeni: Historia jest nauczycielką życia, omawia zadania historii, podaje przykłady postaci baśniowej, legendarnej, historycznej, przedstawia historię miejscowości lub rodziny
..... wyjaśnia terminy: źródło historyczne, wyjaśnia, dlaczego historyk czerpie informacje z

<p>archeologia, określa, czym zajmuje się archeolog, dokonuje podziału źródeł historycznych i przykłady, wymienia informacje, które zdobywa się na podstawie źródeł historycznych, tłumaczy działalność archiwów, muzeów, skansenów, wskazuje podobieństwa i różnice między skansenem a muzeum</p>	<p>różnych źródeł, charakteryzuje nowoczesne metody badawcze, dostrzega rolę muzeum, skansenu, archiwum w ochronie źródeł historycznych, odpowiada, dlaczego zabytki podlegają ochronie prawnej, tłumaczy, jak chroni się źródła historyczne i zabytki, wskazuje najbliższe muzeum, objaśnia, jak zachowywać się w muzeum</p>
<p>..... wskazuje na znaczenie pamiątek rodzinnych i podaje ich przykłady, wyjaśnia, czym jest ród, omawia, jak kultywuje się tradycje rodzinne określa, czym zajmuje się genealogia, tłumaczy, czym jest drzewo genealogiczne</p>	<p>..... wskazuje sposoby kultywowania rodzinnych tradycji, przygotowuje swoje drzewo genealogiczne, znajduje w Internecie strony o tworzeniu drzewa genealogicznego, wymienia i opisuje rodzinne pamiątki i tradycje</p>
<p>..... wyjaśnia termin: chronologia wskazuje narodziny Jezusa jako początek n.e., określa skróty: p.n.e. i n.e., określa czas trwania wieku i tysiąclecia, zapisuje cyfry arabskie i rzymskie, rysuje oś czasu i umieszcza na niej daty porządkuje daty chronologicznie, posługuje się terminami: data, era, epoka historyczna, tysiąclecie, wiek, prehistoria</p>	<p>..... wyjaśnia terminy: rocznik, kronika, wymienia daty graniczne epok, wskazuje początek i koniec epok historycznych, charakteryzuje epoki historyczne, przedstawia system rachuby czasu muzułmanów</p>
<p>..... oblicza ile czasu upłynęło pomiędzy wydarzeniami, ustala wiek wydarzenia, wskazuje daty graniczne wieków i tysiącleci, określa datę z określenie I lub II połowa wieku, umieszcza daty na osi czasu</p>	<p>..... podaje genezę zabaw sylwestrowych</p>
<p>..... wyjaśnia termin: kartografia, tłumaczy, czym są skala i legendy na mapie, omawia elementy mapy historycznej, odróżnia mapę od planu, odczytuje z mapy podstawowe informacje</p>	<p>..... wskazuje na mapie historyczne stolice Polski, omawia rolę mapy w poznawaniu przyczyn i przebiegu wydarzeń historycznych, wyjaśnia: orientacja mapy, na podstawie dawnych map porównuje, jakie wyobrażenia o świecie mieli ludzie w przeszłości i dzisiaj, podaje przykład zastosowania GPS</p>
<p>..... umieszcza na osi czasu przybliżone daty pojawienia się praludzi i homo sapiens, wskazuje na mapie tereny gdzie pojawili się przodkowie człowieka i kierunki ich wędrówek, omawia znaczenie umiejętności rozniecania ognia, wymienia narzędzia praludzi, przedstawia dokonania, które umożliwiły</p>	<p>..... omawia zmianę wyglądu człowieka, wyjaśnia: epoka kamienia, brązu, żelaza, określa znaczenie mowy, porównuje życie praludzi i współczesnego człowieka, wymienia pierwsze uprawiane zboża i udomowione zwierzęta, tłumaczy termin: dymarka,</p>

<p>przejście człowieka do osiadłego trybu życia, omawia początki rolnictwa ,pierwsze narzędzia, udomowienie zwierząt, wyjaśnia czym była ziemianka</p>	<p>przedstawia dawne i obecne sposoby wytopu żelaza</p>
<p>..... umieszcza na osi czasu daty powstania pierwszych państw sumeryjskich, wskazuje na mapie: Eufrat, Tygrys, Nil, Babilon, wyjaśnia kim byli Sumerowie, wymienia osiągnięcia: system nawadniający, koło, koło garncarskie, szkło, cegła, kalendarz, podaje nazwy warstw społecznych Egiptu, tłumaczy terminy: mumia, sarkofag, piramida, faraon, Babilon, Mezopotamia</p>	<p>..... wyjaśnia, dlaczego pierwsze cywilizacje powstały nad rzekami, omawia sposób działania kanałów nawadniających, przedstawia osiągnięcia Mezopotamii: system sześć dziesiątkowy, jednostki wagi , obliczanie kątów, charakteryzuje warstwy społeczne Egiptu, wymienia najważniejsze zabytki Mezopotamii i Egiptu</p>
<p>..... umieszcza na osi czasu daty wynalezienia pisma i pisma alfabetycznego, na mapie odnajduje miejsce powstania pisma, przedstawia pismo: obrazkowe, klinowe, alfabetyczne, wyjaśnia znaczenie pisma dla cywilizacji człowieka, pismo hieroglificzne jako przykład pisma obrazkowego, prezentuje charakterystykę pisma klinowego, wskazuje Fenicjan jako twórców pisma alfabetycznego, alfabet grecki i łaciński podstawa współczesnych alfabetów</p>	<p>..... wyjaśnia znaczenie pisma dla historii jako nauki, wymienia kilka alfabetów wywodzących się z alfabetu łacińskiego i greckiego, wylicza materiały pisarskie, tłumaczy, czym są piktogramy</p>
<p>..... wskazuje na mapie starożytną Grecję i Ateny, omawia położenie geograficzne Grecji i jego wpływ na zajęcia ludności, wyjaśnia terminy: Hellada, Hellenowie, wielka kolonizacja, kolonia, Akropol, agora, demokracja, polis, wymienia cechy demokracji ateńskiej, opowiada o rządach Peryklesa, tłumaczy rolę sądu skorupkowego</p>	<p>..... omawia znaczenie kontaktów zamorskich dla starożytnych Greków, wyjaśnia, czym była wielka kolonizacja wyjaśnia wyjątkowość greckiej polis, ocenia postępowanie Peryklesa, podaje cechy wyróżniające dobrego polityka i obywatela, porównuje demokrację ateńską i współczesną, przedstawia sposób działania sądu skorupkowego</p>
<p>..... wymienia sztuki teatralne: komedia, tragedia, umieszcza na osi wiek narodzin teatru, opowiada, jak powstawał teatr, tworzy wypowiedź na temat Sofoklesa, omawia znaczenie teatru dla antycznych Greków, przedstawia cechy teatru greckiego, opisuje przebieg konkursów teatralnych</p>	<p>..... określa różnice między komedią a tragedią, wymienia dramatopisarzy greckich, porównuje teatr starożytny ze współczesnym, opisuje elementy budowy amfiteatru, wyjaśnia, dlaczego dramaty antyczne wystawia się dzisiaj, wskazuje, gdzie znajduje się najbliższy teatr</p>
<p>..... przedstawia wierzenia starożytnych Greków,</p>	<p>..... porównuje wierzenia Greków i innych religii,</p>

opisuje wyobrażenia bogów przez antycznych, wymienia najważniejszych bogów: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes, wyjaśnia terminy: politeizm, mit, heros, filozofia, opowiada o Homerze i jego dziełach, tłumaczy, czym zajmują się filozofowie, podaje najważniejsze osiągnięcia starożytnych Greków

.....
podaje rok i wiek I igrzysk i umieszcza na osi, przedstawia przebieg igrzysk antycznych, dostrzega podobieństwa i różnice między igrzyskami starożytnymi i współczesnymi, omawia rolę sportu w życiu starożytnych Greków, wymienia dyscypliny pięcioboju, określa, gdzie odbywały się najstynniejsze igrzyska

.....
umieszcza na osi daty założenia Rzymu i zabójstwa Cezara, wskazuje na mapie: Rzym, Kartaginę, Półwysep Apeniński i zasięg Imperium Rzymskiego, przedstawia legendarne początki Rzymu, omawia typy ustrojów: królestwo, republika, cesarstwo, wyjaśnia terminy: republika, zgromadzenie ludowe, senat, cesarz, prowincja, omawia zróżnicowanie społeczeństwa rzymskiego, na podstawie ilustracji wymienia elementy stroju i uzbrojenia legionisty

.....
wyjaśnia: gladiatorzy, wyjaśnia osiągnięcia: Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukty, drogi, łuki triumfalne, termy, opowiada o znaczeniu dróg dla starożytnych, wskazuje prawo rzymskie jako podstawę współczesnego, tłumaczy: bazylika, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana

wymienia atrybuty bogów, opowiada jeden mit, podaje przykłady prac Heraklesa, przedstawia główne wątki : Iliady i Odysei, wyjaśnia: koń trojański, wskazuje przykłady sztuki współczesnej nawiązujące do greckich mitów, omawia dokonania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Hipokratesa, ocenia znaczenie osiągnięć greckich dla współczesności

.....
przedstawia rolę igrzysk we współczesnym świecie, wymienia najstynniejszych polskich olimpijczyków, wyjaśnia: gimnazjon i jego rolę, podaje rok pierwszych nowożytnych igrzysk i określa wiek, tłumaczy znaczenie pięciu kół na fladze olimpijskiej, objaśnia termin: olimpiada dawniej i współcześnie, wylicza zasady obowiązujące sportowców podczas rywalizacji

.....
wyjaśnia: Wilczyca kapitolńska, wymienia przyczyny upadku republiki rzymskiej, porównuje ustrój republiki rzymskiej i współczesnej demokracji, podaje różnice między republiką a cesarstwem, przedstawia i ocenia zasługi Cezara, tłumaczy, czym są języki romańskie , opisuje elementy stroju i uzbrojenia rzymskiego legionisty

.....
wskazuje cechy rzymskiego budownictwa, omawia najważniejsze osiągnięcia architektoniczne Rzymian, opisuje, jak budowano drogi, odnajduje przykłady z prawa rzymskiego w dzisiejszym prawodawstwie, tłumaczy, dlaczego z rzymskich zasad prawnych korzystamy współcześnie, porównuje rozrywki starożytnych Greków i Rzymian, ocenia znaczenie osiągnięć antycznych Rzymian współcześnie

<p>..... umieszcza na osi rok zakończenia prześladowań chrześcijaństwa, wskazuje na mapie Palestynę, przedstawia, kim byli Jezus z Nazaretu i Konstantyn Wielki, wyjaśnia: Mesjasz, apostoł, poganin, Biblia, Stary i Nowy Testament, określa, kiedy i gdzie narodziło się chrześcijaństwo, opowiada o początkach chrześcijaństwa w Palestynie, wymienia najważniejsze zasady nauki Jezusa, omawia proces rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim</p>	<p>..... porównuje wierzenia Rzymian i Greków, przedstawia związki chrześcijaństwa z judaizmem, znaczenie działalności apostołów dla rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa, wyjaśnia, czym jest Ewangelia, opisuje znaki pierwszych chrześcijan, prezentuje sylwetkę Nerona, ocenia decyzję Konstantyna Wielkiego o zakończeniu prześladowań chrześcijaństwa, opowiada, co wydarzyło się w r. 1054, nazywa różne odłamy chrześcijaństwa, tłumaczy, dlaczego Watykan to ważne miejsce dla katolików</p>
--	---

Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe z historii i społeczeństwa

Klasa 5

r. sz. 2014 / 2015

Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
-opowiada legendę o pocz. państwa polskiego, wymienia narzędzia rolnicze, opisuje polskie godło, podaje imiona i nazwiska autorów średniowiecznych kronik, wyjaśnia obrzęd postrzyżyn, opowiada o powstaniu p. polskiego	-odczytuje z mapy plemiona słowiańskie, charakteryzuje wierzenia mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu,
-zaznacza na osi czasu datę chrztu Polski oraz pierwszego biskupstwa, przedstawia postacie Mieszka I i Dobrawy, opisuje wygląd słowiańskiego grodu, wymienia mieszkańców średniowiecznego Gniezna, określa okoliczności chrztu Polski,	-określa okoliczności chrztu Polski, określa rolę duchownych, tłumaczy znaczenia chrztu Polski, porównuje przebieg współczesnych granic Polski z państwem Mieszka I
- poznaje postacie ważne w historii kraju	
- zaznacza na osi czasu daty śmierci św. Wojciecha, zjazdu gnieźnieńskiego, koronacji Chrobrego, przedstawia postacie Chrobrego, św. Wojciecha, Ottona III, wyjaśnia terminy: relikwie, koronacja,	-opisuje przebieg zjazdu gnieźnieńskiego, opisuje misję św. Wojciecha, ocenia koronację B. Chrobrego, określa skutki męczeńskiej śmierci św. Wojciecha, wskazuje na mapie Gdańsk, Gniezno, ziemie Prusów, opowiada o przebiegu wojen prowadzonych za B. Chrobrego
- wyjaśnia terminy: duchowieństwo, styl romański, styl gotycki, katedra, witraż, sklepienie, rozeta, skryptorium, miniatura, kopista, reguła zakonna, wymienia surowce budowlane używane w	- opisuje architekturę kościołów romańskich i gotyckich, określa rolę klasztorów w średniowiecznym piśmiennictwie,

średniowieczu, wskazuje na ilustracjach: przyporę, portal, sklepienie, rozetę, portal, tłumaczy znaczenie związku frazeologicznego „benedyktyńska praca”	
- wyjaśnia terminy: rycerz, paż, giermek, pasowanie, określa funkcje zamków, wymienia cechy rycerza, przykłady zajęć stanu rycerskiego,	- wymienia elementy kultury rycerskiej i dworskiej
- tłumaczy znaczenie turniejów rycerskich	
- wyjaśnia terminy: mieszczanin, rzemieślnik, kupiec, samorząd miejski, opowiada o mieście średniowiecznym, podaje przykłady zajęć rzemieślniczych, wyjaśnia pochodzenie nazw współczesnych ulic, np. Szewska	- opowiada o mieście średniowiecznym, porównuje miasto średniowieczne z miastem współczesnym
- wyjaśnia znaczenie terminów: sołtys, pług, trójpółwka, opisuje pracę chłopów, ich pożywienie, porównuje los chłopów z życiem rycerza i mieszczanina,	- omawia przebieg lokacji wsi, porównuje wieś średniowieczną ze współczesną
- poznaje postacie ważne w historii świata	
U: - opowiada o wydarzeniach(i zaznacza na osi czasu) z lat-1226, 1308, 1320, 1331, poznaje postacie K. Mazowieckiego i Wł. Łokietka, wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie, Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Malbork, wyjaśnia terminy: Prusy, zakon krzyżacki, wielki mistrz,	- podaje powody sprowadzenia Krzyżaków, określa przyczyny konfliktu z Krzyżakami, określa okoliczności powstania Zakonu, wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków, wskazuje czynniki ponownego zjednoczenia Polski
- poznaje Zakon Templariuszy	
- wskazuje i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat- 1333, 1364, 1370, przedstawia postacie K. Wielkiego, W. Wierzyńka, wskazuje na mapie Wielkopolskę, Małopolskę, Mazowsze, Ruś Halicką, Wymienia osiągnięcia K. Wielkiego, tłumaczy przydomek K. Wielkiego, wyjaśnia sens powiedzenia „zastał Polskę drewnianą...”,	- ocenia politykę K. Wielkiego
- opowiada i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat- 1385, 1410, 1411, przedstawia postacie: Jadwiga, Wł. Jagiełło, Jungingen, K. Jagiellończyk, termin: unia, określa przyczyny skutki unii z Litwą, wskazuje na mapie Polskę, Wlk. K. Litewskie, przedstawia przebieg bitwy pod Grunwaldem, określa na podstawie drzewa genealogicznego pokrewieństwo Piastów i Andegawenów,	- podaje przyczyny skutki wojen z Krzyżakami, tłumaczy znaczenie ponownego przyłączenia Pomorza Gdańskiego
- wskazuje i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat – 1488, 1492, 1498, 1519, wyjaśnia kim byli; B. Diaz, V. da Gama, K. Kolumb, F. Magellan, omawia przyczyny odkryć geograficznych, opowiada o średniowiecznym wyobrażeniu świata, wskazuje na mapie odkryte lądy oraz przebyte trasy,	- tłumaczy wpływ odkryć geograficznych na wyobrażenia ludzi o świecie
- poznaje ważne postacie i wydarzenia z historii świata	
- przedstawia postacie H. Corteza, F. Pizarro, wymienia ludy podbite przez konkwistadorów, tłumaczy znaczenie kolonii, wymienia państwa biorące udział w odkryciach geograficznych,	- określa skutki odkryć geograficznych, formułuje wnioski dotyczące niewolnictwa

- zaznacza na osi czasu datę wynalezienia druku, określa postacie: Gutenberg, L. da Vinci, M. Kopernik, wyjaśnia terminy: renesans, humanizm, mecenat, tłumaczy teorię Kopernika,	- wymienia cechy charakterystyczne budowy renesansowych, przedstawia rolę Kościoła w średniowieczu,
-zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego, przedstawia postacie: Z. Stary, Zygmunt II August, M. Rej, J. Kochanowski, pojęcie arrasy,	- podaje przykłady budynków renesansowych, określa czym zajmowali się paziowie i damy dworu, wskazuje wpływy włoskie w Polsce ostatnich Jagiellonów,
- poznaje ważne wydarzenia z historii kraju	
- zaznacza na osi czasu datę konstytucji nihil novi, wyjaśnia terminy: szlachta, przywilej, sejm walny, sejmik, poseł, herb, przedstawia skład sejmu walnego,	- wymienia grupy tworzące stan szlachecki, tłumaczy przemianę rycerstwa w stan szlachecki, porównuje sejm walny z obecnym polskim parlamentem
-wyjaśnia terminy: folwark, pańszczyzna, kmieć, flisak, spichlerz, opisuje folwark szlachecki,	- określa znaczenie Wisły dla rozwoju handlu zbożem, wymienia przyczyny wzrostu gospodarczego znaczenia szlachty, omawia rolę Gdańska w handlu zbożem,
-zaznacza na osi czasu daty unii lubelskiej i konfederacji warszawskiej, wymienia postanowienia unii lubelskiej, wskazuje na mapie Rzeczypospolitej Obojga Narodów, wymienia narody żyjące w Rzeczypospolitej, wyjaśnia termin tolerancja religijna,	- określa pozytywne i negatywne skutki unii lubelskiej
- zaznacza na osi czasu datę I wolnej elekcji, przedstawia postać H. Walezego, wyjaśnia termin wolna elekcja,	- określa przyczyny ustanowienia artykułów henrykowskich, ocenia nadużywanie liberum veto, wskazuje różnice między art. henrykowskimi a pacta conventa, określa znaczenie wolnej elekcji
- wskazuje i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat – 1655, 1660, 1683, przedstawia postacie: St. Czarniecki, Jan III Sobieski, wymienia państwa, z którymi walczyła Polska w XVII wieku, opisuje uzbrojenie husarii, wskazuje na mapie miejsca ważniejszych bitew, analizuje tekst źródłowy,	- określa znaczenie obrony klasztoru na Jasnej Górze, określa skutki bitwy pod Wiedniem
- opowiada i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat – 1764, 1772, 1773, przedstawia postacie: St. August Poniatowski, I. Krasicki, T. Rejtan,	- wymienia przyczyny i słabości Rzeczypospolitej XVIII wieku, ocenia postawę Tadeusza Rejtana, wskazuje na mapie ziemie utracone w I rozbiórce, wyjaśnia znaczenie Szkoły Rycerskiej i KEN,
- opowiada i zaznacza na osi czasu wydarzenia z lat – 1788, 1791, 1792, 1793, przedstawia postacie: St. Małachowski, H. Kołłątaj, T. Kościuszko, J. H. Dąbrowski, J. Kiliński,	- omawia reformy sejmu Wielkiego, tłumaczy dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 maja jest świętem narodowym
- przedstawia postacie: Wolter, Monteskiusz, J Watt, G. Fahrenheit, P. P. Rubens, Canaletto, wyjaśnia znaczenie terminów: barok, oświecenie, klasycyzm,	- porównuje sztukę barokową i klasycystyczną, opowiada o rozwoju literatury i teatru w okresie baroku

Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe z historii i społeczeństwa

Klasa 6

r. sz. 2014 / 2015

Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>- zna pojęcia: powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka, rozejm, dyktator, obóz koncentracyjny, koalicja antyhitlerowska, wojna totalna, okupant, powstanie warszawskie, NATO, mniejszość narodowa, analfabetyzm, penicylina, broń masowej zagłady, Internet, kultura masowa, obywatel, województwo, powiat, gmina, samorząd terytorialny, prywatyzacja, gospodarka rynkowa, strajk, stan wojenny</p> <p>- zna daty: 1914, 11 XI 1918, 1919, 15 VIII 1920, 1 IX 1939, 17 IX 1939, 1 VIII 1944, 1945, 1978, 13 XII 1981, 1989, 1918-1939, 1993,</p> <p>- pamięta postacie: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Józef Piłsudski, Józef Stalin, Adolf Hitler, Władysław Sikorski, Jan Paweł II, Lech Wałęsa, Aleksander Fleming,</p> <p>- rozumie: przyczyny wybuchu powstania listopadowego i styczniowego, przyczyny wybuchu I w. św., na jakich zasadach opierał się ustrój wprowadzony w Rosji w 1917 r., dlaczego dni 11 XI 1918 r. i 15 VIII 1920 r. obchodzone są jako święta państwowe, różnice między państwem demokratycznym a rządzonym przez dyktatora, przyczyny wybuchu I w. św., cele działalności rządu emigracyjnego, dlaczego nastąpił podział Europy, zagrożenia wynikające z wyścigu zbrojeń, na czym polegało przełomowe znaczenie wydarzeń 1989 r., wpływ powszechnego nauczania na zmniejszenie poziomu analfabetyzmu, że postęp może służyć ale i szkodzić człowiekowi, wpływ postępu naukowo-technicznego na zmiany w życiu ludzi, jakie trudności musieli pokonywać mieszkańcy Polski Ludowej, dlaczego należy okazywać szacunek symbolom narodowym, że praca stanowi podstawę rozwoju społeczeństwa, istotę</p>	<p>- zna pojęcia: państwa centralne, ententa, proklamacja, plebiscyt, komunizm, bolszewicy, faszyzm, nazizm, kanclerz, swastyka, łagier, żelazna kurtyna, cenzura, radny, wójt, burmistrz, sesja, euro, Okrągły Stół</p> <p>- zna daty: 1917, 27 XII 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1933, 1938, 1941, 6 VIII 1945, 1949, 1955, 1956, 1969, 1997, 1999, 1945,</p> <p>- pamięta postacie: Mikołaj II, Lenin, Roman Dmowski, Ignacy Jan Paderewski, Benito Mussolini, Michaił Gorbaczow, Tadeusz Mazowiecki, Władysław Reymont, Maria Dąbrowska, Jarosław Iwaszkiewicz, Kornel Makuszyński, Julian Tuwim, Tadeusz Różewicz, Zbigniew Herbert, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda, Jerzy Hoffman, Krzysztof Penderecki,</p> <p>- rozumie: przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji, znaczenie działalności i walki Polaków dla odzyskania niepodległości, zagrożenia bezpieczeństwa Polski wynikające z agresywnej polityki sąsiadów, dlaczego w Polsce wielokrotnie dochodziło do wystąpień społeczeństwa polskiego przeciwko władzy, wpływ wynalazków i odkryć naukowo-technicznych na zmiany w życiu codziennym okresu międzywojennego, na czym polegają zadania głównych instytucji władzy, jakie zadania wykonują samorządowe władze: gminne, powiatowe, wojewódzkie, dlaczego człowiek prowadzi działalność gospodarczą, wpływ działalności gospodarczej na środowisko i potrzebę jego ochrony,</p> <p>- potrafi zaznaczyć na taśmie czasu daty: rewolucji w Rosji, zajęcia Austrii przez Adolfa Hitlera, agresji Niemiec na ZSRR, zrzucenia bomby atomowej,</p> <p>- potrafi wskazać na mapie: obszary, na których toczyły się walki w czasie I w. św., obszary zajęte przez Hitlera w latach 1938-1939, miejsca bitew w których wzięli udział</p>

zmian w gospodarce polskiej po 1989 r., główne cele działalności i zadania Unii, dlaczego organizacje i wybitne jednostki działają w obronie praw człowieka, co to znaczy być członkiem lokalnej społeczności, regionu,

- potrafi zaznaczyć na taśmie czasu daty: powstania listopadowego, powstania styczniowego, odzyskania przez Polskę niepodległości, wybuchu powstania wielkopolskiego, powstań śląskich, bitwy warszawskiej, utworzenia ZSRR, objęcia funkcji kanclerza przez Adolfa Hitlera, utworzenia ONZ,

- potrafi wskazać na mapie: państwa, które odgrywały dominującą rolę na początku XX wieku, główne państwa biorące udział w wojnie, państwa, które odrodziły się po I w. św., Niemcy, ZSRR, Włochy, obszary zajęte przez Hitlera w latach 1938-1939, kontynenty na których trwały działania zbrojne, państwa będące głównymi uczestnikami wojny, USA, Poznań, Gdańsk, radom, Czechosłowację, Węgry, granice II RP, Gdynię, największe miasta II RP, sąsiadów Polski, Słupsk, województwo pomorskie,

- potrafi omówić: wydarzenia związane z powstaniem listopadowym i styczniowym, wydarzenia w dniach 10-11 XI 1918 r., najważniejsze wydarzenia II w. św., formy terroru stosowane wobec ludności polskiej i żydowskiej, wybrane przykłady z życia codziennego w państwach komunistycznych, zmiany w życiu codziennym w Polsce po II w. św., prawa i obowiązki obywateli, polskie symbole narodowe, herb Słupska, swoje prawa i obowiązki w domu i szkole, własne upodobania, predyspozycje, zalety, wady.

Polacy w czasie II w. św., linię podziału Europy, państwa należące do bloków NATO i Układu Warszawskiego, państwa wysoko rozwinięte i kraje Trzeciego Świata, państwa należące do Unii Europejskiej i NATO, państwa, w których łamane są prawa człowieka,

- potrafi omówić: na podstawie filmów i materiałów ilustracyjnych postęp w dziedzinie techniki wojskowej, jak ukształtowały się granice państwa polskiego po I w. św., działania dyktatorów zmierzające do ograniczenia wolności jednostki, przykłady wrogości między ZSRR a USA, jakie mniejszości narodowe zamieszkiwały II RP, najważniejsze zjawiska w kulturze w okresie międzywojennym, sposoby spędzania czasu wolnego przez mieszkańców PRL-u, najważniejsze problemy związane z działalnością gospodarczą i zaproponować ich rozwiązanie, korzyści wynikające z przystąpienia Polski do Unii, organizacje stojące na straży obrony praw człowieka,